

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról.	129	tanulók otthona TITÓ. — Torda város. — Házasság. — Elhunytak.
A székelység jövője. B.	130	— A tanítézetek. — Az ifjuság a háborúban. — A sírok gondozását. — Dr. Kövály László. —
Nők világa. — Miért nem lettem én harcias feminista. Dr. Korchmárosné Buzogány Mariska	131	238—239., 240., 241., 242., 243., 244., 245. — A 236—237. —
„Vándorol a ...” Örmösi Károlyné	137	Izenet Marienbadból. — A harctéren. — A D. F. E. közgyűlése. — Unitárius nyomtatványok. — Szerkesztői üzenet
Az unitarizmus és a felvilágosult gyermeknevelés. Páris Lajos.	137	140—144
Egyházi és iskolai mozgalmak. A D. F. E. tagjaihoz. — A tordai iparosinasotthon. — A tordai iparos-		

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

A D. F. E. örökös alapítói.

168. Bereczky Lajos Rava
 169. Györfi István ig.-tanító Hsztmárton
 170. Ürmösy Jenőné Bencur Elza Klvár
 171. „Irenke emlékére” Molnar Ákos és neje Hadik Irenke.
 172. Káli Nagy István emléke 4 0 kor.
 173. Peck Emil Ágost Budapest
 174. Tanka Béla Kövend
 175. Derzsi Géza hősi halott emléke
 176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó
 177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
 178. Székely György gondnok eml.
 179. Szentgyörgyi János gond Nagysz.
 180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
 181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
 182. Farkas Albertné Boros Piki
 183. Kovács József tanító Kolozsvár
 184. Budapesti egyházközség
 185. Sándor Jenő főerdőmérnök
 186. Czupor Miklós hős emléke.
 187. Pausperfl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
 188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
 189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
 190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
 191. Dr. Hajós Bela 140 kor. Bpest.
 192. Baesilla Sándor radkóvi.
 193. Baesilla Sándorné
 194. Baesilla Balambér
 195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
 196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
 197. Csongvay Dénesné, Csépp Vilma
 198. Csongvay Dénes ig.-tanító főhadn.
 199. Dr. Albert Anna tanár
 200. Dr. Albert Margit orvos
 201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
 202. Hadházy Sándor pénztárnok
 203. Szüto Sándor és neje Hadházy Janka
 204. Rend Domokos emléke
 205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
 206. Béla István és Ferenc emléke
 207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
 208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
 209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
 210. Alsójarai egyházközség.
 211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
 212. Fizéli Alajos, Keszthely.
 213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
 214. Óváriné Gőncz Ágnes, S.-Szentgyörgy.
 215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
 216. Gal Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
 217. Gal Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
 218. Egyházközség Szentgerice.
 219. Ifj. Báró Daniel Lajos
 220. Báró Daniel Ferenc
 221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
 222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
 223. Almási Ferenc takp. ig. Torock.
 224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judit névében.
 225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinczi Lidia emléke.
 226. Kocs András kjegyző Felsőszék
 227. Ifj. báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
 228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egyeslet Kato Klára emlékére.
 229. Mathé Lajos ny. k. tanító és énekvezér emléke.
 230. Mathé István hősi halott emléke.
 231. Guráth Béténe Bodnár Erzszi urnő
 232. Mörizs Mártonné Vári Eszter emléke.
 233. Jakab Gézané emléke.
 234. Bede Jankó m. kir. honv. hadnagy emléke.
 235. Szigethyné Albert Anna emléke 200 K.
 236. Tordátfalvi Halmágyi Sándor budapesti kir. tábl. bíró emléke.
 237. Halmágyi Gábor kir. kultur főm. n. n. Brassó.
 238. Tordátfalvi Nemes József őrnagy.
 239. Szathmáry Ferenc áll. tanító.
 240. Tarsafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa.
 241. Reichart Károly közs. jegyző.
 242. Aranyosrákosi egyházközség.
 243. Várfalvi Pály Károly emléke.
 244. Dr. Egyed Balázs főorvos Sz.-Üdvh.
 245. Lőrinczy Géza főgymu. tanár.

(Folytatjuk.)

248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.
 300-ik alapító: Névtelen.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Apró kedveskedések nélkül is egészen jól lehet élni. Aki ilyen-nivel nem tölti az idejét lehet jó férj, hű feleség, kitünő barát, de nem egész ember. A boldogsághoz tartozik az a csekély ráadás amivel a szigorú kötelességen túl megyünk. A fecskepár' szorgalmasan táplálja fiacskáit, de közben sokszor betekint a fészekbe, egy kedves szülői szóval figyelmezteti, hogy közelben van, megkérdezi ninesen-e baj. A jó barát rossz álmot látott s bár mit sem ad az álomra, jól esik, hogy benyithat az ajtón e pár szóval: jó reggelt, hogy vagytok?! Így megy ez az élet hosszú során végig s bizony hálásak vagyunk az ilyen apróságekért.

*

Mit szeretnék én? Azt szeretném, hogy tíz esztendő múlva minden falu minden utcájában egész éjjel világítson a lámpák fényes lángja, azt szeretném, hogy minden házba járna egy jó ujság, azt, hogy lenne a felnőtteknek és ifjaknak olvasóköre, lenne gazdakör, lenne méhes minden kertben, csak nemes gyümölcsfa minden telken, szántának a földet huszonöt deciméter mélyen, műtrágya pótolja azt a mit az istálló termel, víz öntözzön minden rétet, diplomás asztalossa, kőmivesse, szabója, ácsa s más mestere legyen minden községnek, hogy velük éljen, tőlük tanuljon a falu népe jó munkát szorgalmat, pénzszerzést, takarékossgot. Azt szeretném, hogy Közép-európába beillő művelt község lenne mindenik, hogy ne lenne benők helye a babonának, a tudatlan maradiságnak, az élheterlen együgyűségnek és az alattomos csalfaságnak.

*

Memento. Nemcsak minden fordulónál, hanem még az egyes utvonalon is vannak irányjelzők és figyelmeztetők. Legtöbb utas nem azt nézi, amit Deák Ferenc, hogy melyik a rövidebb, hanem azt, hogy merre hamarabb. Utközben észre veszi, hogy a rövidnek veszélyes akadályai vannak, de már „csak nem tér vissza ha eddig eljutott.“ Még a jó keresztény közmondást sem veszi figyelembe: „a ki megtér üdvözülni“ hanem megy tovább látszólag *bátran*, de tényleg *vakmerően* és ha baj éri, mit tehet, félbehagyja a kitűzött célt és megbánólag foglalkozik magában hibájával. Egy tanulsággal több. Az is ér valamit!

A székelység jövője.

Ugy vagyunk a székelykérdéssel, mint mikor a szomszéd háza fedelén kicsapott a láng. Mindenki látja, hogy tűz van, mindenki torkaszakadtából kiáltja: tűz van, tűz van és mindenki szalad ész nélkül s nyitva hagyja a háza ajtaját. Keresik a vizet, de a kut ki van száradva, keresik a tüztöltő gépet, de a szekérszinbe be van rekedve, keresik a tüztöltők parancsnokát, de az éppen most ment be a városra egy szekér fával, a tanító ur a nyári szünetet szülőinél tölti, a tiszteletes hivatalos ügyben átrándult a szomszéd faluba kollegájához. Mindenki utban van s ime már a harmadik, a hetedik ház is meggyuladt. Ég a falu.

Ez a székelység mai állapota. Csupa elhagyottság, csupa rendszertelenség, csupa bizonytalanság.

De még sem kell desparálni, mert lám az államhatóság, a megye, a kirendeltség, az összes hatalmi tényezők munkába vannak állítva.

Ha le is égett néhány ház a melléképületeivel, ha oda is veszett a bátrak közül nagyon sok erős ifjú ember, még nincsen elveszve minden.

Most már igazán megtanította a sorscsapás, a sok veszteség, a nagy vitézség, a rengeteg áldozat, melyet a székelység négy szörnyű esztendő alatt szenvedett és áldozatul a haza oltárára vitt, megtanította nagy Magyarországot, hogy ezt a népet nem szabad többé mostohának tekinteni és a terített asztal hulladékaival fizetgetni.

Megindult a segélyactio s még jobban meg fog indulni. Higyjük és reméljük, De ezzel megelégedni, a hitnél megállani, várakozólag a kapu elébe állni nem szabad. Minden segítség csak akkor ér valamit, ha az kiemel a bajból és nemcsak visszaadja, hanem megis növeli élet- és munkaerőnkét.

A székely vitézséggel egyenlő volt mindig a székely büszkeség. A büszkeségre most azért van szüksége a székelynek, hogy a kiérdemelt segítség nehogy koldus lelket növeljen benne s elhitesse, hogy ezentul már minden jól fog menni, mert az ország dolgozik is, gondolkodik is helyettünk.

Távol legyen! Most kell igazán büszkén fölemelni a főt, azért, hogy messze ellássunk a mi magas bérceinkről és hegyeinkről. Meg kell látnunk, hogy ez a mi szűk kis földünk, amely ezer esztendeig eltartott és megővta ősi nemes vérünket, megedzede hős szittya faji jellegünket, ez kell, hogy a mi inentsvárunk legyen mindörökké. De a messzi néző vegye észre és mindenkivel láttassa meg, hogy ő s jeles tulajdonságaink ápolása mellett a haladás modern föltételeit meg kell szereznünk. A közlekedés gyorsasága, a föld és kertmivélés tökéletessége, az ipari eszközök gazdagsága, az ipari miveltetés, a szaktudás kellékei, mind és mind megszerezhetők lesznek, ha a felénk fordult nagy figyelmet és jó akaratot megragadjuk, felhasználjuk és ezzel megalapozzuk azt a virágzó jövőndőt, amelyre mindig vágytunk, de soha utól nem értük.

Tudást, miveltiséget az ifjuságnak. Becsületet, kitartó és szorgalmas munkás szellemet a felnőtteknek. Több önbizalmat, több önmegtágadást, több erkölcsi és sokkal több testi tisztaságot.

Ez a nagy s talán utolsó, de igazán szörnyű vérkereszttség, mely tisztító tüzként emésztette föl házainkat, embereinket, vagyonunkat, ez legyen a székelység megújódásának, nagy és hatalmas magyar nemzetlé tömörülésének, vagyonban, jóllétben fölvirágzásának újra szülője, megteremtője!

B.

Nők világa.

Miért nem lettem én harcias feminista.

(Visszaemlékezés a sulfragett mozgalom csecsemőkorából.)

1917-ben írta: **Dr. Korchmárosné Buzogány Mariska.**

Most, amidőn a magyar nők választójogának kérdéséről több szó esik, mint valaha és úgy látszik közel állunk hozzá, hogy az — valamelyes formában — legalább részben megvalósuljon, némi aktualitásra tarthat talán igényt ezen visszaemlékezés fiatal koromnak egy epizódjára, mely feledhetetlenül bevészte magát emlékezetembe.

Mint fiatal leány egy évet London egyik nevelőintézetében töltöttem, hogy az akkor még velünk baráti viszonyban álló angol nép nyelvét — itthon végzett előzetes tanulmányok alapján — teljesen elsajátítsam.

A nevelőintézet tanítónői közül mindjárt elcinte különös ba-

rátsággal tüntetett ki a svéd Johnson k. a., ki az intézetben a német nyelvet tanította, amely nyelvvel egyforma tökéletességgel bírta az angol és francia nyelveket is, hogy anyanyelvét és más általa beszélt skandináv nyelveket ne is említsem.

Tanítványai és kollégái őt nem nevezték Miss Johnsonnak, mint a többieket Miss Groomnak, Miss Walker, Miss Dangerfield, Miss Hawkins stb.-nek, hanem Frölen Johnsonnak, vagy röviden csak a Frölennek s így én is e néven fogok róla a továbbiakban megemlékezni. Akkor sem tudtam, ma sem tudom, vajjon a svéd nyelvben a Frölen talán annyit tesz-e, hogy kisasszony, vagy a német Fräulein helyett használták a rossz kiejtésükről ismeretes angolok, kik az egyetlen francia nyelvet tudják, úgy ahogy, elsajátítani, a többit, már akkor, 25 év előtt sem tartották érdemesnek megtanulni, s más idegen nyelvek szavait is, ha már nem az angol, úgy legalább a francia kiejtés szerint mondják ki

Frölen Johnson tagadhatatlanul ritka műveltségű, rendkívül érdekes nő volt. Most is látom magas alakját, energikus vonásait, rövidre nyirt már kissé szürkülő haját, az orrjáról sohasem hiányzó esiptetőt, de korán rájöttem, hogy irántam mutatott jóságának, barátságának, mellyel szabad idejéből sokat fordított arra, hogy nekem London nevezetességeit sorra megmutassa, más oka is volt azonkívül, melyet gyakran hangoztatott, hogy „mi külföldiek tartsunk össze.“

A derék Frölen tagja volt annak a ligának, mely a nők választójogáért és egyéb egyenlő jogaiért akkor kezdett már igen erélyes küzdelmet, de bár főcélja már akkor a „women's suffrage“ vagyis a nők választójogának kivívása volt, azért akkor még nem nevezték őket szuffrazetteknek és még nem kezdték meg azt a harcmodort, mely évekkel későbbben ministerek inzultálásává, bombamerényletek megkísérlésévé fajult. Ekkor — 25 év előtt — még csak meetingeket tartottak, saját lapjukban és a napi sajtóban heves cikkekkel izgattak céljuk érdekében, de már akkor voltak fanatikusai a szent ügynek, „kik életüket, egész munkásságukat annak szentelték s kik a meetingeken öklüket rázták a gyűlölt ellenség“ t. i. a nőket elnyomó egész férfinem ellen és harcmodorukban felretettek mindent, amit világszerte nőiességnek neveznek.

Nos, a derék Frölen Johnson egész súlyos egyéniségét, minden energiáját „az ügy“ szolgálatába állította, egyike volt a liga legharciasabb tagjainak és egy alkalmat sem mulasztott el, hogy a harcoló tábornak a különböző nemzetek női között ujoncokat szerezzen. Erre használta hát fel a hosszú sétákat, miket kis magyar pártfogoltjával az intézet kertjében, a közeli Waterloo-park árnyas utain, vagy London különböző részeiben tett kirándulásaink alkalmával tettünk. Akkor még a magyar nők nem igen álltak érintke-

zésben a nyugateurópai nőmozgalmakkal s a derék Frölen így okoskodott: Ez az intelligens magyar leány, kinek tanítónői oklevele van, nyelvekben és egyéb tanulmányokban tanulékonynak mutatkozik, hátha alkalmas volna arra, hogy zászlókat ott Európa távol keletén kibontsa és annak rekrutákat szerezzen. Nem is mulasztott el semmit, hogy nemcsak az összes nőket annyira érintő kérdések iránt való érdeklődésemet felkeltse — ez nem volt nehéz feladat — hanem, hogy arról is meggyőzzön, hogy céljainkat öklünkkel kell kivivnunk, gyűlölt ellenségeinket, a férfiakat, meg kell félemlítenünk és kényszerítenünk jogaink megadására. Szemembe nevetett és magában bizonyára kis libának nevezett, mikor annak a reményemnek adtam kifejezést, hogy mire a viszonyok és körülmények megérnek, én hiszem, hogy a magyar vezető férfiak, kiket nem tartok a női nem ellenségeinek éles harcok nélkül is lchetővé teszik nekünk, hogy erőink és intelligenciánkal arányban mi is részesüljünk politikai és egyéb jogokban. „Naiv kis barátnőm még hisz a férfiak ugynevezett lovagiasságában!” jelentette ki sajnálkozással — és bizonyára némi megvetéssel — a derék svéd nő és azon gyanujának adott kifejezést, hogy a másik nem felőli jó véleményem talán némi összefüggésben van azokkal a gyanus kézírással címzett hosszú levelekkel, amelyeknek hazából való megérkezését időről-időre nagy örömmel fogadtam és a kérdezősködőknek bevallottam, hogy azok nem testvéreimtől — egyedüli családomtól — vannak. A derék svéd nő kérdése bár indiskrét volt, de éles látásról tett tanuságot, mert azon levelek írója csakugyan a másik nemhez tartozott s ha még nem is viseltem gyűrűjét — mint viselem immár csaknem 20 év óta — de levelei előzetes engedelemmel hoztak időről-időre meleg, sőt forró üdvözlleteket a távoli hazából és tartalmuk igen kevésbé volt alkalmas arra, hogy a két nem közötti gyűlölségről és a késhegyig menő harc szükségességéről meggyőzzön.

Mikor svéd barátnőm látta, hogy ékesszólásának nem igen fog sikerülni belőlem saját izlése szerint való championot faragni a nagy ügy számára, elhatározta, hogy megismertet a liga egyik legkiválóbb, legtevékenyebb és erélyesebb vezető tagjával, Hayhurst asszonnyal Mrs. Hayhurst a liga titkára és folyóiratának szerkesztője volt. Egyetlen leánya a mi intézetünk növendéke volt, és mikor anyja néha meglátogatta, sohasem mulasztotta el Johnson elvtársnőt is felkeresni, neki külföldi cikkeket hozni fordítás végett és egyébként kihasználni lelkes tevékenységét az ügy érdekében.

Miután a derék Frölen előzetesen már beszélt barátnőjének magyar pártfogoltjáról és azzal való céljairól, egy napon bemutatót mrs. Hayhurstnek, kinek csinos 15 éves leányával, a lobogó szőke haju Florence-szel, már régtől jó lábon álltunk.

Mrs. Hayhurst nem tartozott azon alakok közé, kiket valaha el tudnék feledni. Hatalmas alakja csaknem betöltötte a Frölen kertre nyíló kis szobácskáját, s amint — kezében a teás csészével — előadást tartott a női nem igazságtalan elnyomatásáról, csak sajnálni lehetett, hogy annyi meggyőző ékesszólásnak csak hármán voltunk hallgatói, a Frölen, Hayhurst Flossy és csekélységem. Látna, hogy ékesenszólását igen megbámulom, H. asszony meghívott, kísérem el Johnson kisasszonyt a ligának közelebről tartandó ülésre, melyen H. asszony hosszabb beszédet fog tartani. Minthogy pedig a meetinget a London déli határán lévő Cristal Palacénak egyik ilyen célra használt termében tartják, míg intézetünk Highgateben, a legészakibb, kertes külvárosban volt s így lehetetlenség lenne a 11 órákor tartandó ülés után idejében otthon lennünk ebédre, egyuttal meghívott Mrs. H., hogy ülés után legyünk mindketten az ő vendégei ebédre a Kristálypalota szomszédságában lévő lakásán. Fr. Johnson lelkesedéssel fogadta az ajánlatot és magam sem akartam annak visszautasításával elmulasztani az alkalmat, eddig ismeretlen tapasztalatok szerzésére.

A mondott napon tehát utrakeltünk rezolut svéd barátnőmmel és két órai utazás után — melyet szakadó esőben részben földfelett részben a földalatt közlekedő járműveken tettünk meg — elhaladva a Themze medre alatt is, megérkeztünk a Cristal Palace bejáratához, hol a megegyezés szerint már várt reánk Mrs. Hayhurst Flossyval és egy jelentéktelen kis szürke hácsival, kit mint Mr. John Hayhurstöt mutattak be nekem, de kiről maig sem tudom, hogy mi is volt azon kívül, hogy férje volt a nevét viselő kiváló asszonyságnak. Ugy hiszem egy bank hivatalnok vagy valamely üzlet könyvelője lehetett, de társaságunkban mindenesetre jelentéktelen szerepet játszott.

Mind az öten bevonultunk a gyűlés termébe, hol Mrs. H. természetesen a dobogón álló zöld asztalnál foglalt helyet, míg mi az első sorok egyikében helyezkedtünk el: magam Johnson k. a. és H. Flossy között, míg Hayhurst papa a sor szélén. a kijáratához legközelebb eső helyen húzódott meg. A gyűlés lefolyását nem fogom részletezni, elég annyi, hogy a dobogóról harcias, sőt szenvedelmes kifejezések hangzottak el, melyeket olykor a hallgatóság helyeslése jeléül esernyőjével a padlón való dobogással kísért. Mrs. H. már a titkári beszámolóval nagy hatást keltett, de különösen elragadta a hallgatóság nagy részét nagy beszédével, melyben kíméletlen harcra tüzelt minden nőt, ki nem akar saját nemének árulója lenni. Azok között, kik szavait a legélelkebb tetszésnyilvánításokkal hallgatták, volt szomszédom, Johnson k. a., ki esernyőjét majd hogy kettétörte a nagy dobogás közben és engem olykor figyelmeztetőleg döfött oldalba, hogy: no, mit szól ehhez? Ezen beszédben hallottam elő-

szőr, mint a nők jogai kivívására alkalmas eszközöket emlegetni a pisztolyt, bombát s a terrornak egyéb, eddig csak az anarkistáktól használt eszközeit. A Frölen úgy nézett rám, mintha azonnal készen lenne sajátkezüleg helyezni el az első bombát a Parlamentház üléstermében, ha a Ház meg nem szavazná a nők választói jogát. (Évek mulva megnyugvással láttam, hogy mikor csakugyan utcai inzultusokra, bombák elhelyezésére került a dolog a suffragettek harcában, az én svéd barátnőmnek még sem jutott abban aktív szerep. Hogy vállalta volna, abban nem kételkedem.)

Mrs. Hayhurst beszéde után mi a Frölenel és Flossyval helyünkön maradtunk, csak Mr. H. emelkedett fel helyéről és meghajlott derékka, lehetőleg észrevétlenül a kijárat felé osont. Először azt hittem, hogy távozásának oka az affölött való szégyenkezés, hogy azon gyűlött nemhez tartozik, melynek galádságai előbb olyan fényesen lelepleztettek, de később megtudtam, hogy más okok vezették.

Mi H. asszonyal csaknem utolsókul hagytuk el az üléstermet és a Cristal Palacet, és minthogy időközben elállt az eső, sétálva igyekeztünk Hayhursték lakása felé. Odaérve a ház ura nyitott nekünk ajlót, egy kis szolgáló valamit suttogott Mrs. Hayhursttel, és miután köpenyeinket és esernyőinket letettük, azonnal a földszinten levő ebédlőbe vonultunk. Ott terített asztal várt, de nagy meglepetésemre abrosz helyett a „Times“ című ujság kiterített óriási lapjai takarták az asztalt s ezeken voltak elhelyezve tányérok, poharak és evőeszközök. Maga Mrs. H. is összecsapta kezeit és felháborodva támadt reá férjére, hogy „ugyan John mi jutott eszedbe, ilyen asztallal várni hennünket?!“ John szeliden mentegetődzött, hogy: „de kedvesem, sem én, sem Nancy nem találtunk abroszt és úgy gondoltam így segíthetek legjobban a bajon, ha kívánod azonnal leszedjük az asztalt Flossyval és ismét megterítjük másik abrosszal!“ „És ezalatt mi éhezünk és a hus porrá égjen?!“ tiltakozott felesége, kinek a zajos sikerű meeting úgy látszik igen meghozta átvágyát. Így aztán leültünk az ujságpapírral megterített asztalhoz és hozzáláttunk az ebédhez, mely bizony nem volt tökéletesnek mondható. A sült marhahus máris odaégett, mire a hosszú gyűlés után hazajutottunk, és mikor a háziasszony indítványára az égett izt jó adag mustárral akartuk elvenni, kiderült, hogy John a terítésnél nem vette észre, hogy mustár nincs a háznál, és nem gondoskodott a kifogyott cikk sürgős pótlásáról. Még egyéb apró hiányok is fordultak elő, amelyek miatt való folytonos mentegetőzés és a férjnek tett szemrehányások nagy mértékben elrontották a társaság hangulatát és minden kedélyességet. Nem részletezem tovább ezt a témát, csak még annyit, hogy még Johnson k. a. sem talált cáfoló argumentumot arra, mikor hazafelé utaztunkban azon megjegyzést tettem, hogy ha sikerül elérni azon céljukat, hogy a nemek szerepet cseréljenek, ami munka-

körüket illeti, ugy lehet, hogy a nők nagyon tökéletesen fogják végezni a férfiak eddigi munkáját, de hogy a ház vezetése nem jó kezekben lesz az erősebb nemnél, arról klasszikus példát szolgáltatott a mai újságpapíroson feltalált ebéd. A derék Frölen, aki csodákat várt attól, milyen hatással lesz reám nemcsak a meeting, hanem főleg az, ha utána a nagy Mrs. H.-t családi otthonában is megismerhetem, ugy hiszem egy újabb csalódást könyvelt el, mely az annyi energiával vitt szívós küzdelmében érte, és meglehetősen lehangoltan érkezünk meg az intézetbe, épen a délutáni teához, melyhez ugy hozzáláttunk, mintha nem is vendégségből jöttünk volna haza. Az intézet derék, kedves igazgatónöje, aki egy kicsit régi módi gondolkodású idős néni ke volt, és kinek némi aggodalmi voltak amiatt, hogy magyar vendégükre nem lesz-e rossz hatással a Hayhurst családdal töltött nap, nem tereli-e túlságosan a Johnson k. a. tuzott irányába: négy szemközt bizalmasan ki is fetezte előttem ezen aggodalmát, én azonban megnyugtattam és ma is csak ugy látom, hogy bár azóta sokat megértettem a helyesen felfogott feminizmus törekvéseinek jogosult voltáról és sokat várok magam is attól, ha ugy hazánkban, mint a többi országokban előnyére fog megváltozni a nők nevelése, munkássága, munkája és helyzete a társadalomban és minden téren, de azért a suffragettek egyik első lelkes apostolával eltöltött napra mindig bizonyos humoros visszaemlékezéssel gondolok és ha harcias tuzásokról hallok, megjelenik előttem egyfelől a dobogón szónokló Mrs. Hayhurst impozáus alakja, másfelől az otthon „Times“-al asztalt terítő férj, aki Nancyval együtt sehogysen tud boldogulni ott, ahol egy gondos háziasszony szeme és keze pár perc alatt mindent a legszebb rendbe hozott volna.

Most csak azt sajnálom, hogy a háboru kitörése óta angliai barátaimmal való minden érintkezésem megszűnt, mert annak idején igen nagy elégtétellel adnám Johnson kisasszanyának és — általa bizonyára a Hayhurst családnak is — tudtára, hogy ime, igazam volt, nálunk is sokáig huzódott a küzdelem, míg valamit elértünk a nők politikai érvényesülése terén, de bár egy miniszternek vagy képviselőnek sem zuztuk be a fejét, és Országházunk is felrobbantatlanul áll, ime a magyar férfiak igazságérzése és lovagiassága mégsem tagadja meg tőlünk tovább a szavazójogot és minden téren való szabad érvényesülést.

Ahogy azonban most a viszonyok állanak nemzetünk és az angolok között, még azt sem remélhetem, hogy az egyébként minden ország nőmozgalmairól hűségesen referáló „Shafts“, a Mrs. Hayhurst lapja, tudomásul hozza majd a mi jogainkért küzdő nők kitartó küzdelmének eredményét. Ha azonban a béke helyreáll, nem fogom elmulasztani, hogy magam hívjam fel a derék szerkesztő

figyelmét arra a lépésre, melyet az ügy hazánkban végre tett. Vajha mielőbb alkalom volna ezen tudósítást beküldeni Hayhurst aszszonyinak és vajha volna öt miről értesítenem.*

* Ez az óhaj sohajba fulladt. Olvasóink már tudják, hogy ez a rendkívül szellemes, művelt lelkű nő örökre lehunyta szemét. Nem lesz alkalma a magyar nő igaz típusát bemutatni sem az angolnak sem a svéd barátoknak, a még mindig távol levő béke idején. Egy jó talán volt váratlan és korai elhunytában, nem tudta meg, hogy a magyar nők az első kísérletnél elestek a választói jogtól. Olvasóinkat szerencsésnek mondom, hogy ezt az igen nagyon kedves és szellemes dolgozatát elolvashatják, melyet halála előtt egy évvel irt s amely minden nekrolognál hívebben fog tanuskodni a megboldogultnak genialis szép lelke és rokonszenves egyénisége mellett. A szerkesztő.

*Vándoról a . . . **

*Vándoról a magyar felhő
Oda fönt az égen*

*Édes anyák sohajától
Feketedik régen.*

Ott a hol a Piave foly

Arra veszi vándor útját

Tán megérik a hős fiuk

Hogy itthon sirva siratják.

Hős fiuk ha megérezitek,

Hogy értetek sirnak,

Legyetek fenn szószólói

A legnagyobb kinnak.

A békének hógalambját

Könyörögjétek a földre

Oh ne hulljon soha többé

Édes anyák fájó könnye.

Ürmösi Károlyné.

* E kis dalt megzenésítette Ürmösi Józsefné.

Az unitarizmus és a felvilágosult gyermeknevelés.

Irta: Páris Lajos.

A pártoskodás és belső békétlenkedés mindenkor rossz, de legrosszabb oly időkben, mint a mi napjaink, mikor is a külső veszedelem egységes összetartást és ellenállást követel. Felekezeti ellentéteknek ilyenkor nem volna semmi helye.

Jó órában legyen mondva, a felekezetek — nagy általánosságban — nem is igen támadják ma egymást, *de annál erősebb hullámokat vernek a hívőség és szabadgondolkodóság, közelebről a klerikalizmus és radikalizmus közti harcok.*

Ezen ádáz küzdelem két forrásra vezethető vissza, egyik a *papi birtok*, másik a természettudományos világnézetnek a nevelésben való érvényesülése és a *hitoktatás* kérdése.

Mig az első inkább csak a róm. kath. klérust és a nemzetközi szociáldemokraciát állítja egymás ellen csatasorba, addig az utóbbi sokkal általánosabb területet érintő és messzehatóbb következményekkel egybekapcsolott kérdés.

Tudvalevő, hogy a radikalizmus, mely nehézményezi a felekezet nélküli szülők azon jogának hiányát, miszerint világfelfogásukat szellemi örökségül, leszármazóikra hagyhatnák s mely radikalizmus továbbá a kényszer hitoktatást veszélyesnek tartja a gyermek babonamentes felvilágosultságának és természettudományos álláspont iránti fogékonyságának kifejlődésére, — olyképen akarna segíteni ezen baján, hogy a hitoktatásnak az iskolából való kiküszöbölése mellett kardoskodik.

Csak hogy ezen eljárással a radikalizmus ép úgy monopolizálni akar, mint a róm. kath. egyház a kiátkozással és eretnekitéssel. A radikalizmus ugyanis nem számol a többség jogával s a saját álláspontját akarja egyedül üdvözítőül feltolni, midőn a saját gyermekeire való — kétségtelenül jogos — tekintetből, a legvallásosabb szülők gyermekeit is felekezet nélküliekké akarná tenni a hitoktatás megvonásával.

Érdekes, hogy, dacára ezen szélsőséges programmnak. adott esetekben a legillogikusabb módon intézkednek a felekezet nélküli szülők. Az 1895. XLIII. törvénycikk felruhazza őket a nemükbeli törvényes gyermek részére való vallásválasztás jogával s e jogot ők igen közömbösen fogják fel. „Vallás-vallás, egyik ép olyan rossz, mint a másik“, — gondolja a legtöbb s így a leggyakrabban csak a katolikus (esetleg a zsidó) hitoktató kezére jut a csodadolgoktól és talmudi meséktől feltett szabadgondolkozó csemete. Csodálatos, hogy a felek. nélk. szabadgondolkozók gyermekeiből a protestáns vallások elenyészőleg csekély számot kapnak szülői intézkedés alapján, *az unitárius vallás pedig — mely legjobban kielégíthetné a szülők felvilágosultságát — ugyszólván épen semmit se nyer ezen úton.*

Pedig, még ha az unitárius vallással sincsenek teljesen megelégedve az atheista szabadgondolkozók, akkor is azt diktálná a józan logika, hogy ha már kénytelenek több, szerintük rossz dolog között válogatni, legalább a legkevésbé rosszat s a leginkább tűrhetőt válasszák.

Minden felekezetnélkülinek jogában áll nembeli gyermekét az unitárius vallásban neveltetni; minden szabadgondolkozónak módjában áll felekezetnélkülivé lenni s így járni el, avagy unitárius vallásra térni át, ami születendő, avagy már életben levő, de 7 éven alóli gyermekeit eo ipso unitáriussá teszi.

Hogy ezt a szabadgondolkozók nem teszik, annak oka kettő lehet.

Egyesek részéről kétségkívül az az ok, hogy az illetők csak részleges, külsőséges szabadgondolkozók, kik puffogatják a modernség divatos frázisait, de tetteben, belsőleg mégis ragaszkodnak telekezetükhöz.

Mások, kétségkívül azért nem járnak el így, mert nem ismerik az unitárius álláspontot; nem tudják, hogy ezen vallást állástfoglal a háromságos istenfelfogás ellen, semmi észellenest nem tanít, *a legendás Krisztus helyett a történeti Jézust állítja szemünk elé* s a bibliát nem mint olyan könyvet tanítja, amelyet *hinni* kell, hanem amelyet *tudni* kell.

Aki még ily alakban se tud a bibliatanítással megbarátkozni, az Vergilius Aeneisét, Homeros Iliását és Odysseiáját is joggal kiküszöböltethetné az iskolákból, mert ezekben még sokkal furcsább és csodásabb dolgok vannak, mint a bibliában.

Igen ám, de a klasszikus költők mithosait nem tanítják igaz dolgok gyanánt s nem köteleznek azok elhívésére.

Hát tudja meg a szabadgondolkozó tábor, hogy a bibliát se tanítja az unitárius egyház, mint történeti igazságot, hanem mint a legtökéletesebb erkölestani törvénykönyvét, mely végeredményben az egész társadalomnak s államrendnek, akár szociáldemokratikus államrendnek is alapja.

Ha az unitárius egyház is szokásbavenné a katolikusoknál nagyon eldivatosodott vándormissiákat és konferencia beszédek tartását s szélesebb körben ismertetné meg elveit, *főleg oly helyeken, hol egyháztagok nincsenek* s így ezen elvek teljesen ismeretlenek, ha az unitárius tanok ily módon eljutnának a szociáldemokratikus és szabadgondolkozói körökbe, akkor kétségtelenül, rövid idő alatt, rohamos hatás mutatkoznék e téren.

Mindez nem jelenti a szabadgondolkozóknak egy teljesen monisztikus alapon álló szabadegyház alakítására irányuló törekvéseinek feladását, sem valamely tekintélyre való esküvésüknek szükségességét, mert általánosan kötelező tekintélyt, dogmát az unitárius lelkiismereti szabadság nem ismer el, — mindez csak a „*hic et nunc*“ legalkalmasabb megoldását jelenti, mely mindenkinek — személyes hatáskörén belül — módjában áll s melyet minden szervezkedés, korteskedés és tüntetés szükségessége nélkül bárki igénybe vehet.

*

Köszönettel vettük és örömmel közöljük egyházunk keretén kívül álló és szabadelvű, rokonszenvező barátunk cikkét. Ezúttal csak annyi hozzáadnivalónk van, „itt az irás olvassátok éretit ésszel, józanon“. Az, amire sürget, régóta éreztett szükség. Egyebekről majd alkalmilag fogunk sólni. (Szerk.)

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A D. F. E. tagjaihoz. Meghívó az 1918. évi közgyűlésre.
Nagyrabecsült tagtársaim, még mindig lelki szemeim előtt lebeg az a megtisztelő kitüntetés, amelyben engemet most egy éve a D. F. E. kedves tagjai is szívesek voltak részesíteni. Hálás szívvel gondolok vissza arra a szép gyűlésre, amelyen egyeletünk alapító tagjaivá oly sokan sorakoztak. Jól esik lelkemnek, hogy az áldozó készség azóta is kitartóan munkálkodik. Ez a szépen működő buzgóság remélneem engedi, hogy tagtársaim a *jelen évi közgyűlésen* is megmutatják buzgóságukat.

Ezennel tisztelettel meghívom és kérem jelenjenek meg Kolozsvárt október 26-án, midőn közgyűlésünket tartjuk. Mi, az egylet választmánya, sokat nem vihetünk a közgyűlésre, mert ebben az évben is csak háboruztunk. De mindnyájunkra üdítőleg fog hatni, ha együtt lehetünk.

Egyik tagtársunk felolvasást fog tartani: a háborunak a néplélekre gyakorolt hatásáról. Kérem gondolkozzanak önök is erről a nagy kérdéstről s mind mondják el tapasztalataikat.

A fiókegyletek elnökségéhez volna ismét egy komoly kérésem: intézkedjenek, hogy *az összes fiókegyletek* küldjék be jelentésüket a működésről, a tagokról és a pénztárról. Igen kellemetlenül hat a választmányra is, a közgyűlésre is, midőn azt kell jelentenünk, hogy N. N. *fiókegylet nem küldött jelentést, nem fizette be a tagsági díjakat*. Kérem ezt kerüljék el.

Fogadják összes tagtársaim szíves köszöntésemet.

1918. aug. 22.

Petrichevich Horváth Kálmán,
elnök.

A tordai iparos inasotthon felügyelő bizottságát dr. Boros György főjegyző elnöklete alatt aug. 15-én Tordán tartott előkészítő értekezleten szervezték: Elnökök: Gróf Bethlen Sándorné, dr. Boros György, ügyvezető alelnök dr. Dézsi Ferenc törv. bír., főtitkár Lőrinczy Dénes esperes, titkár Boross Elek főjegyző, jogtanácsos dr. Gál Miklós ügyvéd, főorvos dr. Borbély Samu, dr. Nappendruck Kálmán, pénztáros Fekete Ferenc. Választmányi tagok: dr. Horváth Miklós alispán, dr. Vertán Endre örsz. képviselő, Osztián Ernő h. polgármester, Péter Antal, dr. Szenkovits Aurél, Lőrinczy Géza, Lázár Simon, Güthler Ágoston, Demeter János, Szabó József, Kovács János, ifj. Bardocz Ferenc, Némethy József, Kimpel Antalné, Lőrinczy Dénesné, Némethy Józsefné.

Az otthon teljes címe: Székely hadiárvák tordai iparos inasotthona. Az otthon alapját a magyarországi unitárius egyház vetette meg azzal a nagy áldozattal, hogy erre a nemes célra a tordai volt

gymnaziumi épületet följánlotta. Minden nap szaporodnak az ár-
vák, de elhelyezésükről nincs ki gondoskodjék. Most, mikor új
épületeket rendes lakóháznak egy szobával, konyhával 50—60.000
kor. alól nem lehet építeni s ezért sem vállalkozik senki, a szegény
és kicsiny unitárius egyház 24 helyiségét ajánlja föl a nemzetnek.
Erről dicshimnusz énekelni nem a mi föladatunk!

A tordai iparostanulók otthona (TITO) berendezése és
fölszerelése az anyag és a munkás hiánya miatt lassan halad. Az
érdeklődés a tanulók, a közönség és a kormány részéről is egyen-
lően nagy és biztató. A keresk. miniszter úr a berendezés költsé-
geihez és a föntartáshoz hozzájárul. Az orsz. hadigondozó is évi
segélyben részesíti. A folyamodók lelkészök útján fognak értesülni
a fölvételről és a megnyitásról, mit okt. 1-re tervezünk.

Torda város közönsége meleg szeretettel és rokonszenvvel
karolta föl a székely hadiárvák otthona ügyét. Főjegyzőnk vezetése
alatt Gr. Bethlen Sándorné főispánné a legnagyobb tiszteletre méltó
erélyel áll a mozgalom élén Lőrinczi Dénes esperesünkkel és a
választmány többi tagjával. Már is több irányban érték el sikert. Az
Otthon ünnepélyes megnyitását okt. 1-re tervezzük. *A folyamodókat
lelkészük útján előre fogjuk értesíteni.*

Házasság. Kálnoki Bedő Zsuzsánna, néhai Bedő Dénes
képezdei tanár leánya, házassági frigyre lépett mácsai Papp Sándor
cs. és kir. hadnaggyal aug. 20-án. Kivánjuk, hogy házaseletük legyen
boldog és áldott.

Elhunytak. Bálint Ödön unitárius lelkész neje Kaali Nagy
Klára, 24 éves korában elhunyt Karácsonfalván, aug. 29-én. Két
kis fiut hagyott árván, a jó férj és nagy rokonság mély fájdalomra.
— *Barabás* Dezső kolozsvári gyógyszerész hosszas betegség után
elhunyt. — *Bartók* Zuárd Teol. Akadémiánk derék tanulója az
olasz haretéren hősi halált halt. Bővebben ismertetjük.

A tanintézetek tanító személyzete a háboru alatt nagyobb
volt, mint a béke idején, mert a rendes emberek helyét pótolgatni
kellett, ahogy lehetett. A *Theológián* négy rendes tanár mellett öt
kisegítő működött, mert a jogi tanulmányokat az első félévben dr.
Várady Aurél adta elő a katonáskodó dr. Ferencz József helyett.
A hallgatók közül Bartók Zuárd önkéntes katona jelentkezett alap-
vizsgára és azt letette. Egy hallgató, akit az egyh. főtanács kegye-
lemből visszahelyezett, más intézetnél keresi boldogulását. Az első
és a második évfolyam 1—1 hallgatóra apadt s minthogy ujak
nem jelentkezhetnek, mert mindenik katona, az elnéptelenedés
veszélyesen közélg. Végzetek bőven vannak: összesen 9. — A
kolozsvári *főgimnáziumból* négy tanár teljesített katonai szolgálatot:
dr. *Borbély* István főhadnaggy, akinek kitüntetései: Károly csapat-

kereszt, bronz vitézségi érem, 3 sygnum laudis a kardokkal, III. o. katonai érdemkereszt, II. o. német vaskereszt lovagja. Jelenleg Ukrajnában vitézkedik. *Márkos Albert* visszakértült Kolozsvárra gyógykezelés alá s nagy örömeinkre visszaadták intézetünknek. — *Gálffy Zsigmond* kezdet óta katonája ennek a pusztító veszedelemnek, amely letarolta szép eményü életét dr. Kiss Ernőnek. *Kelemen Lajos* állami szolgálatba lépett az Erdélyi Múzeumhoz, de tanári minőségben maradt és a főgimnáziumnál, mint óraadó teljesít szolgálatot.

Az ifjuság a háboruban részt vesz testével és erszényével is. A kolozsvári főgimnáziumból 25 közül 21-et soroztak be katonának a f. évben. A többi különböző hadicélra 2713 K-át adakozott. Igen hasznos és díeséretre méltó tanulmányi kirándulásokkal gazdagították a tanuló ifjuság ismereteit Möckel Konrád, Kelemen Lajos és dr. Gelei József tanárok. A tanulók az Erdélyi Múzeum tábori levél- és levelezőgyűjtését 13 000 drbbal gazdagították. Az ifjuság gyógynövénygyűjtésben, a harcerekre hírlapküldésben hasznosan közreműködött.

A sirok gondozását a tanulóifjuság tanárai Vári Albert, Kelemen Lajos és Kovács Kálmán vezetése alatt sikeresen teljesítette a Kolozsvári temetőben az 1917—18. tanévben.

Dr. Kőváry László emlékét a rokonok márványtáblával örökítették meg óvári lakóházán ily felirattal: Itt élt és irta Erdély és Magyarország történelét dr. ujtordai Kőváry László történetiró, a Magyar Tud. Akadémia tagja stb. — Sz. 1819. megh. 1907.

238—239. Ujabb örökös alapítóink a harcéről jönnek. Tordátfalvi *Nemes József* cs. és kir. őrnagy, a néhai jeles kolozsvári ügyvéd unokája, aki katonai pályára szánta volt életét. 1914-ben, e gyilkos háboru kezdetén, még augusztusban egy éjszakai őrzáraton kis csapatjával együtt az oroszok fogságába került. A többit nehéz volna leírni, de izelitőül annyit tudunk, hogy cseh közlegényből előléptetett parancsnok kegyetlenkedett azokkal a tisztekkal, akikkel együtt Nemes is fogolytáborban volt. A tavasszal, mint beteg, hazaérkezett, de hat hét multán az olasz frontra bevonult. Ujabbán gyógykezelésre szabadságolták, mert bizony az erős és edzett férfi egészségét a sokféle sanyaruság megrongálta. Az Unitárius Közlönynek régóta hűséges olvasója s most örökös alapítója lett. Örömmel üdvözöltük a hazatérőt s most köszöntjük alapítóink szép sorozatában. — A hála és a vallásos buzgóság érzetét megnöveli ez a gyilkoló háboru. Ennek megható kifejezését adja *Szathmáry Ferenc* hadapród őrn., abásfalvi áll. tanító és énekvezér. „A „*Dávid Ferenc Egylet*“-nek örökös tagja kívánok lenni azon isteni gondviselésért, hogy 3 évi harcéri szolgálatom ideje

alatt a sok megpróbáltatás között veszély nem ért. Az itt szerzett s meggyűjtött filléreimet örömmel teszem egyházam oltárára, mint örökös alapítói díjat, 100 koronát " A mi köszönetünk és örömünk egybeolvadva szálljon a jóraigyekvő szivekre áldás gyanánt. Az egyház oltáráról az ismeret és a hit művelő és nemesítő lelki tápláléká hadd jusson el a legkisebb hajlékba is. — Köszönet a segítőknek!

240. A mi kedves, de már ritkábban szóló poétánk, **Tarcsafalvi Albert** sem maradhat ki az örökös alapítók díszes sorából. Tarcsafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa név alatt köszönettel beiktattuk oda, a hova illik.

241. Reichart Károly közs. jegyző írja: „Igen kérem, fogadjanak be engem is a DFE. örökös alapítói sorába. Bár későn jövök, de szívesen teszem. Hogy nem előbb jöttem, nem az én akaratomon mulott.“ Szívesen látjuk. Isten hozta!

242. Aranyosrákosi unitárius egyházközség száz koronáját küldi kedves öreg papja Létay Máté, aki — mint az összes fungensek seniora — jó példát mutat.

243. Pálfi Károly igazgató-tanár emlékére fia, Pálffy Ferenc, Kolozsvár város tisztviselője szept. 5-én adott át 100 koronát, mert ezen a napon éppen 30 észtendeje mult édesatyja, a jeles tordái igazgató korai halálának. Szép dolog, hogy a korán árván maradt fiú ily kedvesen hódol a szülői kegyeletnek. A fiút atyja nagyra szánta, mert a Dávid Ferenc ünnepén kereszteltette és adta nevül a nagy püspök nevét. Isten éltesse és vezesse diadalra!

244. Dr. Egyed Balázs udvarhelyi kórházi főorvos is belépett örökös alapítóink közé. Édesatyja és édesanyja is erős oszlopai voltak a Dávid Ferenc-Egyletnek. Szeretjük a fiakban látni a szülők megújuló buzgóságát. A haladás törvénye így érvényesül.

245. Lőrinczy Géza főgymn. tanár Székelykeresztúrról szintén belépett örökös alapítóink közé, ami annál örvendetesebb, mert tanárainknak az alapítók névsorában kevés képviselőjük van.

A 236. és 237. szám alá már beiktattuk volt a Halmágyi nevet. A most egy éve elhunyt jeles író, Halmágyi Sándor kir. táblabíró előttünk kedvesen hangzó nevét érdemes fia, Gábor tisztelte meg, József Lajos esp. útján. Hiszen ő oly sokat tett az unitárius név népszerűsítéséért, hogy a ma és jövő unitárius irodalma alapköve letételénél nem hiányozhatik. Örömmel jelezzük, hogy az Erdélyi Irodalmi Társaság is emlékgyűlésen fogja méltatni Halmágyi Sándort.

Izenet Marienbadból. Augusztus 27-én egy postautalványt adott föl *Dr. Tauszki*. A szelvényre ezt írja: „Az U. K. szíves

küldéseért és a nagy lelki élvezetért, melyet egyes cikkei okoztak. Valami erősen magyar, meglepően tiszta hang jellemzi lapukat. Elődeim szívesen voltak unitáriusok. Kiváló tisztelettel Dr. Tauszki." Megleptek az elismerés szép szavai. Nagyon köszönjük a fáradságot és a küldött 20 koronát. Olvasóink ne feledjék, hogy az Unitárius Közlönyből bármikor küldünk nehény számot, ha címet küldenek be.

A harctéren az Unitárius Közlöny sok bús és elgyötört katonát vigasztalt meg. Nem kellene sajnálni egy levelezőlapot, hogy küldhessük a szomjuhozó lelkeknek.

A D. F. E. közgyűlése előtt kérjük mindenkitől tartozása beküldését.

Unitárius nyomtatványok: anyakönyvi űrlapok a *titkári hivatalnál*, énekeskönyvek, Channing művei, Szentábrahám könyve *Kelemen* Lajos levéltárnok urnál kaphatók a pénz előzetes beküldésével.

Szerkesztői üzenet. *M. S.* A néhairól szívesen közlünk akár önálló cikket is. Várjuk.

A nyomda elnézést kér, hogy a lap papírhiány miatt nem a rendes papíron jelenik meg.

Szám: 487—1918. u. p.

Pályázat lelkészi állásra.

A háromszéki egyházkörben kőkösi egyházközségünkben üreségben levő lelkész állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom:

1. 10 hold 139 □-öl szántó tiszta jövedelme 280 K. 2. 1 hold 1115 □-öl kaszálórét jövedelme 40 K. 3. Egyházközség pénztárából 440 K. 4. Jövedelemkiegészítés (kongrua) 845 K. 5. Dobollói erdőn 20 m. rakás 3—4 méter hosszúra vágott tűzifa, körülbelül 30—35 köbméter, 40 K. 6. Hitoktatói díj az államtól 120 K. — Összesen 1.765 K 88 f.

Kellően felszerelt pályázati kérvények *1918. október hó 5-ig* József Lajos espereshez küldendők Sepsiszentgyörgyre.

Kolozsvárt, 1918. szeptember hó 16-án.

Ferencz József,
unitárius püspök.

